

בראשית פרק י"ב

בלימוד פרק י"ב אנו נפגשים עם אברהם אבינו החל מהדיבור הראשון של ה' אליו בציווי "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ". במשך עשרה דורות אין ה' מדבר עם איש עד שמגיע אברהם. בפרק זה מתחילים פרקי אברהם, הפותחים את סיפורי האבות בספר בראשית.

צו ה' לאברהם וקיומו- פסוקים א'-ה'

הקדמה:

"... הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם **הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם**..." (ישעיה נא, א-ב)

בלימוד פרק יב אנו מקיימים את דברי הנביא ונפגשים עם אברהם אבינו החל מהדיבור הראשון של ה' אליו.

בראשית רבה לט ד: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ" (קהלת ז, יט): "החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר" מעשרה דורות שמנח ועד אברהם **ומכולם לא דברתי עם אחד אלא עמר** "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ".

במשך עשרה דורות אין ה' מדבר עם איש עד שמגיע אברהם לעולם. הדיבור "לך לך" הוא אור המתחיל לבקוע מתוך החושך הגדול.

הכתוב מסתיר מאתנו מדוע פונה ה' אל אברהם דווקא.

נשווה זאת לפנייה אל נח בבראשית פרק ו':ח. **וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.** ט. אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ **אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֳרֹתָיו אֶת-הָאֱלֹקִים הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ: יֵג.** וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים לְנֹחַ קֵץ כָּל-בָּשָׂר בָּא לְפָנַי ...

המהר"ל בספרו "נצח ישראל", פרק יא:

[...] באברהם לא היה בחירה פרטית, רק (=אלא) באומה הישראלית, שהם זרעו. שהרי כתיב באותה בחירה "ואעשה אותך לגוי גדול", חה בחירה כללית, ובחירה כמו זאת אין תולה במעשה כלל, ולא בחטא, ...

עיקר הבחירה שבחר השם יתברך באברהם, לא היה בחירה פרטית, רק שבחר בו ובזרעו אחריו בחירה כללית, ולא היה בחירה פרטית. שהבחירה הפרטית הוא לפי המקבל, ואם נשתנה המקבל, ישתנה הדבר. ולכך יתורץ השאלה, שלא הזכיר הכתוב צדקת אברהם, קודם שנגלה עליו השכינה, ואמר לו "לך לך מארצך וממולדתך וגו'", שאם כך היה משמע שלכך נגלה עליו הקב"ה, ואמר לו "לך לך מארצך" בשביל זכותו שהזכיר, ואם כן היה זאת האהבה תלויה בדבר, וכל אהבה התלויה בדבר, בטל דבר בטל[ה] האהבה. [...] וכיון שלא נזכר צדקת אברהם קודם שאמר לו "לך לך מארצך", לא היה זה בשביל צדקת אברהם, עד שתאמר אם בטל דבר בטל[ה] האהבה, כי זכות אבות אפשר שיהיה תמה, ואם כן תהיה הבחירה הזאת שבחר באברהם בטל[ה]. ולכך לא הזכיר זכותו, לומר כי הבחירה הזאת לא תליא בזכות כלל, ולכך אי אפשר שיהיה דבר זה בטל.

פסוקים א'-ג': הצווים וההבטחות : הניסיון הראשון "עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכולם, להודיע כמה [גדולה] חיבתו של אברהם אבינו עליו השלום." (מסכת אבות, ה, ג)

א. ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך:

רש"י [א]: לך לך - להנאתך ולטובתך, ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים.
ועוד שאודיע טבעך בעולם:

רמב"ן [א]: וטעם להזכיר "ארצך ומולדתך ובית אביך", כי יקשה על האדם לעזוב ארצו אשר הוא יושב בה ושם אוהביו ורעיו וכל שכן כשהוא ארץ מולדתו ששם נולד, וכל שכן כשיש שם כל בית אביו, ולכך הוצרך לומר לו שיעזוב הכל לאהבתו של הקב"ה.

רש"י [א]: אל הארץ אשר אראך - לא גלה לו הארץ מיד, כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דבור ודבור.

פסוקים ד'-ה': קיום הציווי

ד. וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך אתו לוט ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרן:
ה. ויקח אברהם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען:

מי מצטרף אל אברהם?

רש"י [ה]: אשר עשו בחרן - שהכניסן תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים, ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו. **ופשוטו של מקרא:** עבדים ושפחות שקנו להם, כמו "עשה את כל הכבוד הזה" (שם לא, לא). "וישראל עושה חיל" (במדבר כד, יח) לשון קונה וכונס:

בד"כ כשרש"י מביא פירוש על דרך הדרש הוא עושה זאת מטעמים חינוכיים, כיוון שהמסר החינוכי, הרעיוני והרוחני שעלה מהפסוק היה מספיק חשוב כדי להביא אותו.